

OECD *Multilingual Summaries* Education at a Glance 2012

Summary in Slovenian

Read the full book on: 10.1787/eag-2012-en

Pogled na izobraževanje 2012

Povzetek v slovenščini

- Pogled na izobraževanje: kazalniki OECD je uradni vir točnih in relevantnih informacij o stanju izobraževanja po svetu. Vsebuje podatke o strukturi, financiranju in izvajanju izobraževalnih sistemov v 34 državah članicah OECD ter številnih državah nečlanicah skupine G20.
- Z več kot 140 grafi, 230 razpredelnicami in 100.000 diagrami Pogled na izobraževanje zagotavlja ključne informacije o delu izobraževalnih institucij; vplivu učenja v različnih državah; finančnih in človeških virih, vloženih v izobraževanje; dostopu do izobraževanja, udeležbi v njem in njegovem napredku ter učnem okolju in organizaciji šol.

Ocena globalne recesije in pogled v prihodnost

Globalna izobraževalna in gospodarska področja so že nekaj časa podvržena hitrim preobrazbam, kar sta v veliki meri spodbudili dve ključni spremembi. Prva je nenehen vzpon na znanju temelječega gospodarstva, ki je ustvarilo nove močne spodbude za ljudi, da nadgradijo svoja znanja z izobraževanjem, in za države, da jim pri tem pomagajo. Drugi pojav, ki je tesno povezan s prvim, je izjemno hitra rast visokošolskega izobraževanja po vsem svetu, ki je povečala priložnosti za milijone ljudi in bistveno zvišala število visoko izobraženih posameznikov na svetu.

Pogled na izobraževanje 2012 preučuje ta področja v luči druge pomembne spremembe: globalne recesije leta 2009 in 2010. Naša raziskava je pokazala, da ni nobena skupina ali država neodvisno od stopnje izobraženosti povsem odporna proti učinkom svetovnega upada gospodarske rasti. Hkrati kaže tudi izredno prožnost gospodarskih koristi in koristi za trg dela, ki jih prinaša višja stopnja izobrazbe, tudi v zelo slabih fiskalnih pogojih.

Gospodarske koristi izobraževanja

Na najosnovnejši ravni je jasno, da je višja izobrazba pomagala ljudem, da se med recesijo izognejo brezposelnosti in ohranijo zaposlitev. Med začetkom upada gospodarske rasti leta 2008 in letom 2010 je na primer splošna stopnja brezposelnosti v državah OECD v povprečju poskočila z že visokih 8,8 % na 12,5 % med osebami brez srednješolske izobrazbe in s 4,9 % na 7,6 % med osebami s srednješolsko izobrazbo. V nasprotju s tem je stopnja brezposelnosti med osebami z visokošolsko izobrazbo ostala veliko nižja in se je v istem obdobju zvišala s 3,3 % na 4,7 %. Za vse države OECD skupaj je bila stopnja brezposelnosti leta 2010 približno za tretjino nižja med moškimi z visokošolsko izobrazbo kot med moškimi s srednješolsko izobrazbo, med ženskami z visokošolsko izobrazbo pa je bila nižja za dve petini (Kazalnik A7).

Poleg tega razkorak med zaslužkom oseb z visokošolsko izobrazbo in oseb z nižjimi stopnjami izobrazbe med globalno recesijo ni ostal le precejšen, temveč se je celo povečal. Leta 2008 so lahko moški z visokošolsko izobrazbo v državah OECD v povprečju pričakovali za 58 % višji zaslužek kot moški z največ srednješolsko izobrazbo. Do leta 2010 se je ta razlika povzpela na 67 %. Podobno je bil zaslužek žensk z visokošolsko izobrazbo leta 2008 v povprečju za 54 % višji kot zaslužek žensk s srednješolsko izobrazbo. Do leta 2010 se je ta razlika povzpela na 59 % (Kazalnik A8).

Ti podatki kažejo, da čeprav ima upad gospodarske rasti zagotovo širok učinek, zlasti za osebe z nižjimi stopnjami izobrazbe, je učinek širših sprememb na globalnih izobraževalnih in ekonomskih področjih še večji. V zadnjem desetletju je v državah OECD odstotek odraslih z visokošolsko izobrazbo narasel z 22 % v letu 2000 na 31 % v letu 2010 (Kazalnik A1). Vendar je večina oseb z visokošolsko izobrazbo kljub vedno večjemu številu dobro izobraženih posameznikov in negotovim tržnim razmeram od leta 2008 naprej uspela užiti gospodarske koristi. To ponazarja, da je povpraševanje po visokokvalificiranih zaposlenih, ki lahko izpolnijo potrebe na znanju temelječega gospodarstva, v državah OECD še naprej rastlo, tudi med globalno recesijo.

Dokler bodo družbe potrebovale visoko stopnjo usposobljenosti, se bo prednost visokošolske izobrazbe najverjetneje ohranila, ne le kratkoročno, temveč tudi dolgoročno. Pogled na izobraževanje 2012 na primer ocenjuje, da je dolgoročna osebna ekonomska korist pridobitve terciarne stopnje izobrazbe namesto srednješolske izobrazbe v sklopu začetnega izobraževanja, če odštejemo povezane stroške, v 28 državah OECD v povprečju nekaj več kot 160.000 USD za moške in skoraj 110.000 USD za ženske (Kazalnik A9).

Davkoplačevalci se prav tako zavedajo zdravega donosa na javna sredstva, porabljenega za pomoč osebam, ki želijo pridobiti visokošolsko izobrazbo. V povprečju imajo države OECD korist v neto višini skoraj 100.000 USD zaradi večjega števila plačil davka na dohodek in drugih prihrankov za vsakogar, ki so mu pomagale pridobiti visokošolsko izobrazbo, kar je skoraj trikrat več od zneska javne naložbe. Za ženske je neto donos na javna sredstva približno dvakrat večji od zneska javne naložbe (Kazalnik A9). Seveda so javne in zasebne koristi izobraževanja veliko več kot le gospodarske. Pogled na izobraževanje 2012 ugotavlja, da so višje stopnje izobrazbe povezane tudi z daljšo pričakovano življenjsko dobo, večjo volilno udeležbo in strpnejšim odnosom do enakih pravic etničnih manjšin (Kazalnik A11).

Dejstvo, da vlaganje v izobraževanje prinaša velike koristi tako za posameznike kot za družbe, dejansko pomaga razložiti eno največjih ugotovitev Pogleda na izobraževanje 2012: v letu recesije 2009 se je v številnih državah OECD

opazno povečalo javno in zasebno vlaganje v izobraževanje. Med letoma 2008 in 2009 so se naložbe vlad, podjetij ter posameznikov in njihovih družin za vse stopnje izobraževanja skupaj povečale v 24 od 31 držav OECD, za katere obstajajo podatki. Do tega je prišlo kljub temu, da se je nacionalno bogastvo, kot ga merimo z BDP, zmanjšalo v 26 od teh držav (Kazalnik B2). Podobno se je strošek na posameznika, ki se izobražuje v osnovnošolski, srednješolski ali posrednješolski izobraževalni ustanovi, v državah OECD med letoma 2005 in 2009 v povprečju povečal za 15 odstotnih točk. Na posameznika, ki se izobražuje na visokošolski ustanovi, pa v povprečju za 9 odstotnih točk (Kazalnik B1).

Največji strošek izobraževanja in posledično strošek na posameznika, ki se izobražuje, so običajno plače učiteljev. V državah, za katere obstajajo podatki, se je strošek plač za učitelje na osebo, ki se izobražuje, med letoma 2000 in 2010 v povprečju povečal za tretjino na osnovnošolski ravni in za četrtno na nižji srednješolski ravni. Na povišanje stroška plač za učitelje na osebo, ki se izobražuje, med letoma 2000 in 2010 so zlasti vplivale spremembe dveh dejavnikov: plače učiteljev in ocenjena velikost razreda. Med letoma 2000 in 2010 so se plače učiteljev v državah, za katere obstajajo podatki za obe leti, povečale za približno 16 % na osnovnošolski ravni in za 14 % na nižji srednješolski ravni, medtem ko so se ocenjene velikosti razredov v povprečju znižale za 14 % na osnovnošolski ravni in za 7 % na nižji srednješolski ravni (Kazalnik B7).

Pogled na izobraževanje 2012 prav tako ugotavlja, da se populacija učiteljev stara. Med letoma 1998 in 2010 se je delež srednješolskih učiteljev, starih 50 let ali več, v državah s primerljivimi podatki v povprečju povzpел z 28,8 % na 34,2 % (Kazalnik D5). V državah, katerim grozi, da bodo izgubile pomemben delež učiteljev zaradi upokojevanja, medtem ko populacija posameznikov, ki se izobražujejo, ostaja enaka ali se povečuje, bodo vlade morale okrepiti svoja prizadevanja za zaposlovanje učiteljev, razširiti programe za usposabljanje učiteljev in po potrebi zagotoviti alternative za izobraževanje strokovnjakov v srednjem poklicnem obdobju, ki želijo zamenjati kariero.

Spremembe udeležencev v izobraževanju

Zlasti v času fiskalnih omejitev se morajo države pametno odločati, kako porazdeliti omejene vire. Pogled na izobraževanje 2012 opozarja na več področij, na katerih so države naredile velik napredek, in opredeljuje druga, katerim se bo v prihodnosti najverjetneje še treba posvečati. Kot je bilo podrobneje opisano v našem prvem kazalniku o predšolski vzgoji in varstvu (Kazalnik C2), so države na primer dosegle izjemen napredek pri širjenju šolanja za svoje najmlajše učence, čemur je bila v zadnjih letih posvečena večja pozornost v programih izobraževalne politike držav. V državah OECD, za katere obstajajo podatki za obe leti, se je vpis 3-letnikov v programe predšolske vzgoje v povprečju zvišal s 64 % leta 2005 na 69 % leta 2010 ter vpis 4-letnikov s 77 % leta 2005 na 81 % leta 2010. Več kot tri četrtine 4-letnikov je v državah OECD vpisanih v predšolsko vzgojo in v večini držav OECD se izobraževanje za večino otrok začne že precej pred dopolnjenim petim letom. Ker je predšolska vzgoja pozneje povezana z večjo uspešnostjo v šoli, ta razvoj pomeni dobre obete za prihodnost, ko bo razvoj znanj mladih pomembnejši kot kadarkoli prej.

V državah OECD so prav tako vidne vedno večje koristi udeležbe žensk v visokošolskem izobraževanju. Odstotek žensk, za katere se pričakuje, da se bodo v svojem življenju vpisale v univerzitetni program, se je na primer v državah OECD v povprečju zvišal s 60 % leta 2005 na 69 % leta 2010, delež moških pa z 48 % na 55 % (Kazalnik C3). Ženske v državah OECD poleg tega zdaj v povprečju predstavljajo 59 % vseh univerzitetnih diplomantov na prvi stopnji (Kazalnik A3). Čeprav je treba storiti še več, da bi se ženske spodbudilo k študiju strojništva, proizvodnje, računalništva in podobnih področij ter da bi se zvišalo njihovo število med podiplomskimi študenti, je dosedanji razvoj spodbuden (Kazalnik A4).

Od leta 2000 se je podvojilo tudi število tujih študentov, ki so se v državah OECD vpisali v programe visokošolskega izobraževanja. v absolutnem obsegu največ tujih študentov prihaja s Kitajske, iz Indije in Koreje. V eni od držav OECD je vpisanih približno 77 % tujih študentov. Mednarodni študenti predstavljajo 10 % ali več vseh vpisov v terciarno izobraževanje v Avstraliji, Avstriji, Luksemburgu, na Novi Zelandiji, v Švici in Združenem kraljestvu. Prav tako predstavljajo tudi več kot 20 % vpisov v napredne raziskovalne programe v Avstraliji, Avstriji, Kanadi, na Danskem, Irskem, v Luksemburgu, na Novi Zelandiji, Švedskem, v Švici, Združenem kraljestvu in Združenih državah Amerike (Kazalnik C4).

Kljub temu predstavlja izboljšanje enakopravnosti in priložnosti za izobraževanje za vse študente, ne glede na njihov izvor, še vedno izziv za države OECD. Pogled na izobraževanje 2012 na primer ugotavlja, da so lahko bralne sposobnosti učencev priseljencev še posebej neugodno prizadete, če šolo obiskujejo skupaj z velikim številom učencev iz družin z nizkimi stopnjami izobrazbe (Kazalnik A5).

Podobno bi bilo smotrno, če bi oblikovalci politike upoštevali povečano število 15–29-letnikov, ki niso niti zaposleni niti se ne izobražujejo ali usposablajo – tako imenovana populacija »NEET«, ki je v državah OECD po letu 2010 poskočila na 16 %, potem ko je več let upadala (Kazalnik C5). Čeprav lahko na velikost te populacije vpliva več dejavnikov, to zvišanje v številnih državah OECD najverjetneje odraža izjemno težek položaj mladih, v katerem so se znašli zaradi globalne recesije. Podatki iz Napovedi zaposlovanja organizacije OECD za leto 2012 kažejo, da je brezposelnost med mladimi dosegla zaskrbljujočo stopnjo v več državah OECD, kar je poudarilo potrebo, da države preučijo ukrepe za produktivno vključevanje oseb iz te ključne starostne skupine, na primer s programi za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter s priložnostmi za neformalno izobraževanje in usposabljanje.

Prav tako morajo številne države OECD v času, ko je vedno bolj pomembno imeti visokošolsko izobrazbo za natežaven vstop na trg dela, storiti še več za olajšanje dostopa do visokošolskega izobraževanja za mlade iz težavnih okolij. Pogled na izobraževanje 2012 ugotavlja velike razlike med možnostmi mladih za udeležbo v visokošolskih programih glede na stopnjo izobrazbe njihovih staršev. V državah OECD obstaja v povprečju za polovico manjša verjetnost, da bodo mladi iz družin z nizkimi stopnjami izobrazbe pridobili visokošolsko izobrazbo v primerjavi z deležem takih družin v populaciji. Po drugi strani pa je ta verjetnost za mlade z vsaj enim staršem z visokošolsko izobrazbo skoraj dvakrat večja v primerjavi z deležem teh družin v populaciji (Kazalnik A6).

Ker spremembe globalnega gospodarstva vplivajo tako na države kot na posameznike, bi države morale poskrbeti za dobro ravnovesje med zagotavljanjem ustrezne javne podpore izobraževanju in kritjem deleža stroškov s strani študentov in njihovih družin. Kot nakazujejo navedeni podatki o stroških, študentje in njihove družine krijejo vedno večji delež stroškov izobraževanja v številnih državah OECD (Kazalnik B3). Čeprav je ta splošni pristop, pri katerem so posamezniki deležni številnih ugodnosti izobraževanja, smiseln, lahko to vodi tudi do primerov, ko se posamezniki soočajo z velikimi finančnimi ovirami pri nadaljevanju izobraževanja, kar danes velja za posameznike v več državah OECD, ki si želijo pridobiti visokošolsko izobrazbo (Kazalnik B5). Zato bi te ovire lahko ovirale cilje držav, ki si prizadevajo povečati izobraževanje med svojo populacijo.

© OECD

Ta povzetek ni uradni prevod OECD.

Reproduciranje tega povzetka je dovoljeno pod pogojem, da so navedene avtorske pravice OECD in naslov originalne publikacije.

Večjezični povzetki so prevedeni izvlečki publikacij OECD, ki so v izvirniku izdane v angleškem in francoskem jeziku.

Na razpolago so brezplačno v spletni knjigarni OECD www.oecd.org/bookshop

Za več informacij se obrnite na Enoto OECD za pravice in prevode, Direktorat za javne zadeve in komunikacije na: rights@oecd.org ali prek faksa: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Obiščite našo spletno stran www.oecd.org/rights

[Read the complete English version on OECD iLibrary!](#)

© OECD (2012), *Education at a Glance 2012*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/eag-2012-en